

Ківер солдата Трунця

Ярослав Гашек

Переклад: Остап Вишня

На початку жовтня рекрута Трунця призвано до війська, на три роки, в піхоту. Паруб'яга Трунець був — як га гора, — на його отакених плечах гойдалася ще отакенніша голова... Шия в Трунця була — як у бугая, а голова — як у велетня.

У перший день прибуття Трунця до казарми його з усіма новобранцями направили на огляд до санчастини, а потім до підофіцера, який розпитував новобранців про домашні справи, щоб таким чином викликати симпатію новеньких до начальства й до військової служби. Коли симпатію було викликано, їх повели до складу підібрати їм уніформу.

Каптенармус одного за одним їх оглядав і гукав: "Черевики № 3!" — "Штани № 6!" — "Мундир № 2!". Чотири капрали зразу несли кожний своє, — черевики, штани, мундир, — кожному новобранцеві, як указував каптенармус, зовсім не цікавлячись, чи годяться вони на нього розміром, а каптенармус угадував розмір на око. І виходило гак, що в одного були черевики, у які влізли б іще такі його дві ноги, а інший нізачо б у світі не вліз би в свої черевики навіть тоді, коли б він рубанком пообстругував собі ноги наполовину. В одного штани були такі, що в них би вмістився ще й старший його брат, а сусідові дали такий мундир, що він би всунув у нього ще дві такі фігури, як сам. Але це була військова служба, і суперечити було годі: наказ начальства — в даному разі каптенармуса — закон, отже, номери одежі, що їх назвав каптенармус, не могли бути іншими номерами. Потім їм видали ківери і шапки. Ківер і шапка мали шість номерів — од найбільшої і до найменшої голови. І в цьому разі було все переплутано, але що поробиш.

Повернулися новобранці в казарму й поодягались. Вигляд вони мали печальний. Один одного не впізнавали. В казармі клекотіло дивовижними людьми... В одних із них руки були десь далеко в рукавах, штани тяглися по землі і голови поринали в шапках. В інших штани були по коліна, біліли підштаники, руки стирчали з рукавів по лікті і в багатьох на головах бовваніло щось на манір очіпка. Чого було надміру в одній частини команди, того не вистачало в другій частини.

Коли каптенармус побачив таке цікаве видовисько, він прихильно махнув рукою: "Бачите, хлопці, які неоднакові розміри людського тіла! Той має руки довші, ніж мусив би мати, а той коротші! Так само й з ногами! Про товщину вже й не кажу! Один не може застебнутись, а на іншому мундир висить, як на святому мученику. Але це не біда! Пообмінюйтесь один з одним і вже! Попереджую, що солдат мусить бути "як штик" і ходити як кукла. Хто матиме неоковирний вигляд, буде покараний!"

Новобранці помінялися один з одним черевиками, штаньми, мундирами, шапками, ківерами... Залишився тільки один велетень-новобранець Трунець, — ніби створіння з

чужої планети: штани для нього були короткі, мундир не застібався, а на його величезній голові стирчала манюсінька шапка. Хоча й інші мали вигляд якихось авантюристів, але це створіння — Трунець — схожий був на щось таке з інших світів.

Трунець христом-богом благав, щоб не лишали його в такому вигляді, але на війні, як на війні: "Кроком руш!"

Тоді Трунець звернувся до капрала. Капрал, видимо, був м'яка людина, повів його знову до складу, де після довгих розшуків, кінець кінцем, знайшли частини уніформи, що зробили з Трунця видимість солдата.

Але, на жаль, найбільшого розміру ківер губився на його колосальній голові, як піщинка серед пустелі.

І якось трапилося, що випадок із ківером та Трунцем дійшов аж до верховного інтендантства у Відень.

Сталося це так. Перший обов'язок солдата — "козирять", віддавати начальству честь. Рекрут Трунець у ківері, що підскакував у нього на голові, як м'яч на підлозі, ніяк не міг торкнутися козирка ківера, вітаючи начальство. А торкнутися мусив був обов'язково.

Такі одчайдушні спроби торкнутися козирка при навчанні були, але ківер летів на потилицю.

Підофіцер був у розпачі. Офіцер лаявся і синів од злості, коли при таких жахливих спробах ківер летів на землю.

Новобранець Трунець, червоний, як варений рак, натяг ківера собі на вухо. Це викликало стриманий сміх у строю солдатів і новий вибух гніву в офіцера й підофіцера...

Кінець кінцем, офіцер наказав одвести Трунця до ротної канцелярії. Трунець із своїм на вусі ківером мав вигляд п'яниці і, не знаючи, що з ним буде далі, плентався за солдатом.

З ротної канцелярії підофіцер-писар наказав одвести Трунця до командира полку. Командир полку прийняв рапорт серйозно. Спочатку він розпитував Трунця, чи нема у нього в голові води. І коли той, виструнчившись, одповів, що води в його голові ніякої ніколи не було й нема, командир полку наказав, щоб ківер намочили у воді й натягли Трунцеві на голову... Ківер, мовляв, розтягнеться, і хай Трунець цілу добу не скидає його з голови. Для цього Трунця замкнули на 24 години, щоб він нікому не заважав і щоб йому ніхто не заважав. Розуміється, це була не кара. Трунець старанно тримав ківер на голові, сидячи на нарах, доки від утоми не заснув.

Вранці, коли він прокинувся, ківер лежав поруч ще менший, ніж був, бо від води збігся. А це ж був найбільший ківер у полку!

Трунець знову натяг його на голову, жонглював ним, але нічого з того не вийшло: ківер підскакував ще вище, як раніше, і Трунцеві довелося ні з чим повертатися до канцелярії.

На цей раз командир полку був ще серйозніший. Він наказав підофіцерові-писарю зміряти Трунцеві голову. Зміряли. Виявилося, що голова його має в обсязі — 62

сантиметри. Після цього пан командир оголосив Трунцеві сувору догану, за те, що він без всякого на те права з'явився на світ з такою головою і що тепер вся ця справа має піти на вирішення до верховного інтендантства у Відні.

* * *

Коли Трунця вивели, пан командир полку диктував писареві: "Славному Верховному інтендантству у Відні! Командир просить Верховне інтендантство, в зв'язку з тим, що солдат Трунець, родом із Пелгрімова, має ненормально велику голову, — вислати ківер, який би відповідав обсягові голови вищезазначеного солдата".

Листа командир підписав, приклали відповідний акт, копію поклали до справи, і на другий день лист був у Верховному інтендантстві.

Через чотирнадцять днів новобранця Трунця знову було викликано до канцелярії, де йому знову зміряли голову, бо того дня з Верховного інтендантства надійшов лист: "До акта № 6728/891—II-аб 672/375 Г-ША 8/IV. Верховне інтендантство сповіщає, що в акті № 6728/891—II-аб 672/375 Г-ША 8/IV, де просять Верховне інтендантство прислати ківер солдатів Янові Трунцю, родом із Пелгрімова, бо вищезазначений солдат має ненормально велику голову, немає даних про обсяг голови вищезазначеного солдата. Потрібно негайно сповістити про дані обсягу ненормальної голови вищезазначеного солдата. Управління Верховного інтендантства у Відні".

— Чоловіче! — сказав писар, — завдали ж ви нам роботи! — Потім написав, що обсяг голови 62 сантиметри, і послав до Відня. Через чотирнадцять днів надійшов до полку новий лист з Відня. "У зв'язку з актом, надісланим вами за № 6829/351 II г ШД 3321, проситься повідомити, якого року вищезазначений солдат з ненормальною головою народився і який рік служить, бо не виключена можливість, що голова вищезазначеному солдатіві буде рости далі".

Писар повідомив рік народження і рік служби. Через два місяці надійшла з Відня така вимога: "Цим листом вимагаємо надіслати старий ківер солдата Трунця, щоб не було непорозумінь при розрахунках і щоб ми могли вислати ківер на обмін".

Через чверть року надійшов новий лист: "Верховне інтендантство цим стверджує, що старий ківер солдата Трунця надійшов зіпсованим. Наказується розслідувати, яким чином його зіпсовано. По розслідуванні Верховне інтендантство, відповідно до §16 військового статуту, оголосило інтендантський конкурс на виробку нового ківера обсягом 62 см. для ненормальної голови солдата Яна Трунця".

* * *

Лист командира полку до Верховного інтендантства у Відні:

"Переведеним розслідуванням було з'ясовано, що солдат Ян Трунець одержав ківер, надісланий у Відень на обмін, в хорошому стані. Але, в зв'язку з тим, що Трунець, як доведено свідками, не дуже ввічливо його доглядав, як належить доглядати військового майно, він його попсував. Але вищезазначений солдат тимчасом помер, тому просимо повернути нам вищезазначений попсований ківер солдата Яна Трунця з ненормальною головою".